

การวิเคราะห์แบบฝึกหัดเขียนในหนังสือ *Schritte international neu* เล่ม 1 และ 2

สุพัสชา เจนณะสมบัติ¹

Received: July 4, 2020

Revised: October 20, 2020

Accepted: November 12, 2020

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อวิเคราะห์แบบฝึกหัดเขียนในหนังสือแบบเรียนภาษาเยอรมัน *Schritte international* เล่ม 1 และ 2 เนื่องจากเป็นแบบเรียนที่ใช้สอนภาษาเยอรมันคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ การวิเคราะห์ที่ใช้กรอบทฤษฎีการจัดประเภทแบบฝึกหัดเขียนของโบห์น (Bohn 2001, 925-931) ซึ่งทฤษฎีนี้จะแบ่งแบบฝึกหัดเขียนออกเป็นสองประเภทใหญ่ ๆ คือ แบบฝึกหัดเขียนเพื่อพัฒนาความรู้ทางด้านคำศัพท์ ไวยากรณ์ รวมถึงทักษะการฟัง พูด และอ่าน ประเภทที่สองคือ แบบฝึกหัดเขียนเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเองจากการวิจัยพบว่าแบบฝึกหัดเขียนส่วนใหญ่ในแบบเรียนภาษาเยอรมันทั้งสองเล่มนี้เป็นแบบฝึกหัดเพื่อทบทวนคำศัพท์และกฎเกณฑ์ทางภาษา รูปแบบของแบบฝึกหัดประเภทนี้ที่พบบ่อยคือการเติมคำในช่องว่าง และการเติมประโยคให้สมบูรณ์ การเขียนเพื่อเตรียมบทสนทนาในการพูด การเขียนเติมคำให้สมบูรณ์จากเรื่องที่ฟัง การเขียนตอบคำถามจากเนื้อเรื่องที่ฟังหรืออ่าน ซึ่งส่วนใหญ่แล้วนับว่าเป็นการเขียนระดับคำและระดับประโยค นอกจากนี้เป็นที่น่าสนใจว่าแบบเรียนทั้งสองเล่มนี้จะเน้นการเขียนเพื่อส่งเสริมทักษะการพูดและการฟังมากกว่าทักษะการอ่าน เมื่อพิจารณาแบบฝึกหัดเขียนที่ส่งเสริมทักษะการเขียนเองพบว่าในแบบเรียนทั้งสองเล่มนี้มีจำนวนน้อยกว่าแบบฝึกหัดเขียนประเภทแรกมาก ส่วนใหญ่เป็นการเขียนที่อิงตัวบทอื่นทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้มีกรอบในการเขียนงานและได้ใช้คำศัพท์ สำนวน และโครงสร้างประโยคจากตัวบทตั้งต้นเป็นตัวช่วย ในแบบเรียนเล่มที่ 2 จึงมีการเขียนโดยไม่อิงตัวบทอื่นเพิ่มขึ้นมาและยังมีแบบฝึกหัดเขียนที่เน้นการใช้ภาษาให้เหมาะสมตามประเภทของตัวบท เช่นการเขียนคำอวยพรในโอกาสสำคัญต่าง ๆ อีกด้วย

คำสำคัญ : กระบวนการการเขียน, การเขียนภาษาต่างประเทศ, หน้าที่การเขียนในการเรียนภาษาต่างประเทศ, การเขียนในฐานะกระบวนการแก้ปัญหา, แบบฝึกหัดเขียน

¹ หน่วยงานผู้แต่ง: ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

อีเมล jennasombut@gmail.com

An Analysis of Writing Assignments in German Textbooks

Schritte international neu I and II

Supatcha Jennasombut²

Received: July 4, 2020

Revised: October 20, 2020

Accepted: November 12, 2020

Abstracts

The purpose of this research is to analyze the writing assignments in German textbooks, *Schritte international neu I and II*, which are used in German classes at the Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University. Rainer Bohn's theory of writing assignment classification is used as an analytical framework. According to this theory, writing assignments can be classified into two main types: writing assignments for developing vocabulary, grammar, listening skills, speaking skills, and reading skills; and assignments for developing writing skills. It is found that the writing assignments in these two textbooks are mostly for vocabulary and grammar review. The types of writing exercises found are cloze tests, sentence completion, writing preparation for conversation, and answering questions from listening or reading exercises. Students are usually required to write at word and sentence level. It is also found that there are more writing assignments for developing speaking and listening than for reading, and there are many fewer assignments for developing writing. Most assignments for writing development are reproductive writing assignments. This is to give students a framework for their writing assignments and to help them practice using vocabulary, phrases, idioms and sentences from the source. In the second textbook, productive writing assignments and writing assignments for specific purposes, i.e., writing greetings for different occasions, have been added.

Keywords: Writing process, Foreign language writing, Writing function in foreign language learning, Writing as a problem solving-process, Writing assignments

² Affiliation: Department of Western Languages, Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University
Email: jennasombut@gmail.com

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

ในโลกปัจจุบันที่เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารและมีความเจริญทางด้านเทคโนโลยีจนสามารถเชื่อมโลกให้เป็นหนึ่งเดียวกันได้นั้น ทักษะสื่อสารถือว่าเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะสื่อสารด้านการเขียน เพราะการติดต่อสื่อสารในยุคปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะอยู่ในรูปแบบของการเขียนเพิ่มมากขึ้น เช่น จดหมายอิเล็กทรอนิกส์หรือการส่งข้อความสั้น ๆ ในด้านการศึกษาก็เป็นทักษะที่สำคัญมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเรียนภาษาต่างประเทศ ผู้เรียนจะต้องศึกษาไวยากรณ์และกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของภาษานั้น ๆ เรียนรู้คำศัพท์และฝึกฝนการใช้ภาษาโดยนำความรู้ที่เรียนไปแล้วมาเขียนเพื่อให้เกิดความแตกฉานและความชำนาญ นอกเหนือจากความรู้ความสามารถทางภาษาแล้ว การเขียนยังเป็นเครื่องมือในการพัฒนาระบบความคิดและความสามารถในการสื่อสารของผู้เรียนอีกด้วย เพราะในขณะที่ลงมือเขียนนั้นผู้เรียนจะต้องหาวิธีร้อยเรียงความคิดและข้อมูลที่ต้องการสื่อให้เป็นประโยคภาษาต่างประเทศ โดยต้องคำนึงถึงกฎเกณฑ์ข้อบังคับต่าง ๆ ของภาษานั้น ๆ เพื่อให้งานเขียนถูกต้องและผู้อ่านสามารถเข้าใจสารได้ตรงตามที่ต้องการสื่อสาร ด้วยเหตุนี้ทักษะการเขียนจึงถือได้ว่าเป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ

ปัจจัยหลักที่จะพัฒนาศักยภาพการเขียนของผู้เรียน นอกเหนือไปจากผู้สอนและผู้เรียนเองนั้นก็คือแบบฝึกหัดเขียนที่ใช้ในการเรียนการสอน สำหรับการเรียนภาษาเยอรมันก็เช่นเดียวกัน คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเปิดสอนภาษาเยอรมันเป็นวิชาเอกคู่กับภาษาอังกฤษ (หลักสูตรภาษาเพื่อการสื่อสารเอกคู่ภาษาอังกฤษ-เยอรมัน) มาตั้งแต่ พ.ศ. 2560 ขณะนี้มีนิสิตที่เรียนหลักสูตรนี้อยู่ในชั้นปีที่ 1 จำนวน 24 คน และชั้นปีที่ 2 จำนวน 23 คน ในการเรียนภาษาเยอรมันที่เน้นทักษะทั้ง 4 คือ ฟัง พูด อ่าน และเขียน จะใช้แบบเรียน *Schritte international neu* เล่ม 1 และ 2 จากประสบการณ์การสอนพบว่า มีนิสิตจำนวนมากที่มีปัญหาในการเขียนภาษาเยอรมันแม้จะเป็นการเขียนประโยคที่ไม่ซับซ้อนก็ตาม ในการพัฒนาศักยภาพการเขียนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องวิเคราะห์ภาพรวมแบบฝึกหัดเขียนภาษาเยอรมันในหนังสือแบบเรียนเป็นลำดับแรก เพื่อให้ทราบแนวทางการจัดการเรียนการสอนและการทำแบบฝึกหัดการเขียนเสริมเพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนภาษาเยอรมันของนิสิตปัจจุบันและนิสิตในรุ่นต่อ ๆ ไปได้อย่างมีแนวทางและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ปัจจุบันนี้ยังไม่มีงานวิเคราะห์แบบฝึกหัดการเขียนในแบบเรียนภาษาเยอรมัน *Schritte international neu* เล่ม 1 และ 2 อย่างเป็นระบบ จึงทำให้ไม่มีการแก้ปัญหาและการพัฒนาศักยภาพการเขียนของนิสิตวิชาเอกคู่ภาษาเยอรมันที่ตรงจุด ด้วยเหตุนี้งานวิจัยชิ้นนี้จึงถือได้ว่าเป็นก้าวแรกสำหรับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และทักษะการเขียนของนิสิตที่เรียนภาษาเยอรมันเป็นวิชาเอกอย่างเป็นระบบและมีเป้าหมาย

2. วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

- เพื่อวิเคราะห์รูปแบบของแบบฝึกหัดเขียนภาษาเยอรมันในหนังสือแบบเรียน *Schritte international neu* เล่ม 1 และ 2
- เพื่อเปรียบเทียบแบบฝึกหัดเขียนภาษาเยอรมันในหนังสือแบบเรียน *Schritte international neu* เล่ม 1 และ 2

3. ทฤษฎีเกี่ยวกับการเขียน

3.1. กระบวนการเขียน

การเขียนเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน เพราะไม่ใช่เป็นเพียงการเคลื่อนไหวมือเท่านั้นแต่ยังเป็นกระบวนการทางปัญญาเพื่อถ่ายทอดสิ่งที่คิดและเรียบเรียงความคิดเป็นภาษาที่ถูกต้องโดยที่ผู้อ่านสามารถเข้าใจตรงตามที่ต้องการสื่อ ดังนั้นการเขียนจึงนับได้ว่าเป็นกระบวนการทำงานที่สอดคล้องกันระหว่างการคิดและการใช้ภาษา

ช่วงปี 1970 ในการเรียนภาษาต่างประเทศเมื่อพูดถึงการเขียนงานเราจะให้ความสำคัญกับผลงานที่เขียนเสร็จแล้วเท่านั้น ทั้งที่ในความเป็นจริงการเขียนงานเป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อนเพราะในขณะที่เขียนงานหรือก่อนที่จะเขียนงานผู้เขียนจะต้องคิดเพื่อแก้ไขปัญหาในหลายรูปแบบ นับตั้งแต่การวางแผนว่าจะเขียนเรื่องอะไร จะเตรียมข้อมูลในการเขียนและจะเรียบเรียงข้อมูลเหล่านั้นเป็นภาษาต่างประเทศอย่างไร รวมไปถึงการแก้ไขงานเขียนครั้งแล้วครั้งเล่าจนกว่าจะได้ผลงานที่สามารถถ่ายทอดความคิดได้ชัดเจนตรงตามที่ต้องการสื่อ ซึ่งนั่นหมายถึงผู้เขียนต้องสามารถแก้ปัญหาทั้งทางด้านภาษาและทางด้านเนื้อหา กระบวนการแก้ปัญหาเหล่านั้นไม่ใช่แค่เพียงการจับปากกาเขียนหรือพิมพ์ลงในคอมพิวเตอร์เท่านั้น หากแต่ผู้เขียนต้องใช้กระบวนการทางความคิดดังที่ไฮเนมมานน์และฟิเวเกอร์ (Heinemann and Viehweger 1991, 61) เรียกว่าเป็น “การแปลงกระบวนการภายในสมอง (die Umsetzung des inneren Programms)” เพื่อคิดหาวิธีที่ดีที่สุดในการถ่ายทอดความคิดความรู้สึกออกมาเป็นตัวอักษรให้ถูกต้องตามกฎเกณฑ์ทางภาษานั้นๆ และสื่อสารได้อย่างเข้าใจ ในจุดนี้เองจึงเกิดคำถามขึ้นว่าเกิดอะไรขึ้นบ้างในกระบวนการภายในสมองระหว่างการเขียนงาน และเพื่อที่จะตอบคำถามนี้จึงมีการพยายามสร้างแบบจำลองกระบวนการเขียนขึ้นมาหลายแบบ แต่แบบจำลองกระบวนการเขียนที่มีชื่อเสียงที่สุดคือแบบจำลองของฟลาวเวอร์กับเฮย์ส (Flower and Hayes 1980, 12) เพราะเป็นแบบจำลองที่มีการแบ่งขั้นตอนของกระบวนการเขียนอย่างชัดเจนและเป็นระบบขึ้นเป็นครั้งแรก

ฟลาวเวอร์กับเฮย์ส (Flower and Hayes 1980, 12) ได้แบ่งกระบวนการเขียนงานออกเป็น 3 ส่วน คือ 1. Task Environment 2. Long-Term Memory 3. Working Memory ซึ่งจะกล่าวในรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. Task Environment คือ สภาพแวดล้อมของงานเขียน ซึ่งในที่นี้หมายถึง หัวข้อที่เขียน แรงจูงใจในการเขียน ผู้ที่จะอ่านงานเขียน และงานเขียนที่เขียนค้างไว้
2. Long-Term Memory คือ ความจำระยะยาวของผู้เขียน ซึ่งในที่นี้หมายถึง ความรู้ในหัวข้อที่จะต้องเขียน รู้ว่าผู้อ่านงานเขียนของตนเป็นใครและมีความรู้ในเรื่องที่ตนเขียนมากน้อยเพียงใด รวมถึงความรู้ในการวางแผนการเขียนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของตน
3. Working Memory คือ ความจำขณะเขียนงาน ซึ่งในที่นี้หมายถึง ขั้นตอนการเขียนงานจริง ๆ ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอนย่อยคือ การวางแผน (การเตรียมข้อมูลและการร่างเค้าโครงตัวบท) การลงมือเขียน และการตรวจแก้ไขงานที่เขียนไปแล้ว ฟลาวเวอร์กับเฮย์ส เน้นว่ากระบวนการ 3 ขั้นตอนนี้สามารถเกิดขึ้นสลับไปมาได้ กล่าวคือ ผู้เขียนอาจเริ่มต้นด้วยการเขียนทุกอย่างตามความคิด (การลงมือเขียน) แล้วค่อยมาเลือกว่าข้อมูลใดควรตัดออกหรือข้อมูลใดควรเพิ่มเติม (การวางแผน) ต่อจากนั้นก็อ่านเพื่อตรวจสอบและแก้ไขให้งานเขียนออกมาดีที่สุด (การตรวจแก้ไข)

ภายหลังใน ค.ศ. 1996 ฟลาวเวอร์กับเฮย์ส (Flower and Hayes 1980) ได้เพิ่มเติมในส่วนของ Task Environment ว่าในการเขียนงานนั้นผู้เขียนต้องมีความรู้ด้านประเภทของตัวบทด้วย กล่าวคือ รู้ว่าตัวบทแต่ละประเภทมีการใช้ภาษาที่แตกต่างกันไปอย่างไร นอกจากนี้ในส่วนของ Working Memory ยังมีการเพิ่มความสามารถในการจดจำข้อมูลของผู้เขียน

เข้าไปอีกด้วย ทั้งนี้เพราะความสามารถในด้านนี้จะช่วยให้ผู้เขียนเรียกข้อมูลในสมองมาใช้ได้อย่างรวดเร็ว เพิ่มข้อมูลใหม่ที่เป็นงานเขียนและร้อยเรียงกับข้อมูลเก่าได้อย่างต่อเนื่องและเป็นเหตุเป็นผล

เมื่อพิจารณาจากแบบจำลองการเขียนของฟลาวเอร์กับเฮย์ส จะเห็นว่าการเขียนเป็นกระบวนการทางความคิดที่ต้องอาศัยความละเอียดรอบคอบและการคิดวิเคราะห์ซึ่งนั่นหมายถึงผู้เขียนจะต้องเผชิญกับปัญหาในแต่ละขั้นตอนของการเขียน และต้องคิดหาวิธีเพื่อแก้ปัญหาเหล่านั้น ๆ ให้ได้ ด้วยเหตุนี้เอง กระบวนการเขียนงานจึงนับได้ว่าเป็นกระบวนการแก้ปัญหาในรูปแบบหนึ่งด้วย

3.2 หน้าที่ของทักษะการเขียนในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ

จากที่กล่าวไว้ข้างต้นว่ากระบวนการเขียนเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความคิด ไม่ว่าจะเป็นการคิดวิเคราะห์หรือการคิดแนวสร้างสรรค์ก็ตาม เพราะจะเห็นได้ว่าในขณะที่เราเขียนจะเกิดความคิดจำนวนมากผุดขึ้นในสมองของเรา จนบางครั้งความคิดเหล่านี้ทำให้เราเกิดความสับสนและไม่ทราบว่าจะเรียบเรียงออกมาเป็นภาษาที่สละสลวยได้อย่างไร ซึ่งสาเหตุสำคัญของปัญหานี้ก็มาจากลักษณะเฉพาะของ “ความคิด” นั่นเอง

วิกอตสกี (Vygotski 1974, 353) ได้อธิบายความแตกต่างที่สำคัญระหว่างความคิดและภาษาไว้ว่า ความคิดเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ล่องลอย เป็นนามธรรมและไม่มีแบบแผน แต่ภาษามีระบบ เป็นรูปธรรม มีโครงสร้างที่ชัดเจนและมีแบบแผน ดังนั้นการถ่ายทอดความคิดให้เป็นภาษาเขียนจึงเป็นการนำความคิดที่ล่องลอยสะเปะสะปะมาจัดให้อยู่ในระบบและแบบแผนของภาษาที่ใช้เขียน การเขียนจึงเป็นการกลั่นกรองความคิด ทำให้ความคิดที่รวดเร็วมีลักษณะช้าลงจนเราสามารถควบคุมได้ง่ายขึ้น ในทำนองเดียวกัน คาสต์ (Kast 1999, 23) ได้กล่าวเสริมว่าการเขียนช่วยให้ความคิดซึ่งเป็นนามธรรมมีความกระจ่างและชัดเจนขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเขียนเป็นภาษาต่างประเทศต้องอาศัยเวลาในการคิดมากขึ้นซึ่งจะมีผลทำให้ความคิดช้าลงจึงมีการกลั่นกรองความคิดมากยิ่งขึ้น

ในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศนั้นทักษะการเขียนถือว่าสำคัญมาก เพราะเป็นทักษะที่ส่งเสริมทักษะการฟัง การพูด และการอ่าน ดังที่พอร์ทมันน์-เซลिकास (Portmann-Tselikas 2002, 14) ได้กล่าวไว้ว่า ในการเรียนภาษาต่างประเทศนั้น ทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน และจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้เรียนภาษาต่างประเทศจะต้องมีทักษะการเขียนที่ดี เพราะในการอ่านหรือการฟังผู้เรียนจะต้องใช้ทักษะการเขียนเพื่อสรุปเนื้อหาที่ตนอ่านหรือฟังเพื่อทบทวนว่าตนเข้าใจเนื้อหาอย่างน้อยเพียงใด ในการพูดผู้เรียนก็ต้องเตรียมตัวโดยการจดเนื้อหาและคำศัพท์ต่าง ๆ สำหรับพูด หรือในการเขียนผู้เรียนก็ต้องค้นคว้าหาข้อมูลด้วยการอ่านหรือการฟังเพื่อให้ได้ข้อมูลตามหัวข้อที่จะเขียน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศเราไม่สามารถแยกทักษะฟัง พูด อ่าน และเขียนออกจากกันได้ เพราะทั้ง 4 ทักษะต่างก็มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงและส่งเสริมกันและกัน

ครูสือ (Kruse 2010, 61) ได้กล่าวว่า ในการเขียนภาษาต่างประเทศผู้เขียนต้องใช้ภาษาที่ตนไม่ถนัดจึงจำเป็นต้องมีการวางแผนในการเลือกใช้คำ การเรียบเรียงประโยค การจัดวางโครงสร้างของตัวบทเพื่อถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นภาษาต่างประเทศโดยพยายามให้มีข้อผิดพลาดน้อยที่สุดเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจข้อมูลที่ต้องการสื่อให้มากที่สุด ซึ่งกระบวนการนี้ผู้เขียนต้องพบกับอุปสรรคทางด้านการใช้ภาษา การร้อยเรียงความคิดและข้อมูล ตลอดจนการสื่อสารกับผู้อ่าน กล่าวคือผู้เขียนต้องคำนึงถึงมุมมองของผู้อ่านว่าจะสามารถเข้าใจสารที่ตนต้องการสื่อได้มากน้อยเพียงใด หรืออาจกล่าวได้ว่าผู้เขียนจะต้องมีความสามารถในการสื่อสารกับผู้อ่านนั่นเอง ดังนั้นการเขียนโดยใช้ภาษาต่างประเทศจึงเป็นการคิดอย่างเป็นระบบฝึกให้ผู้เรียนรู้จักวิเคราะห์ข้อมูลที่จะนำมาเขียนรวมถึงร้อยเรียงข้อมูลเหล่านั้นออกมาเป็นภาษาที่ไม่คุ้นเคยโดยให้มีข้อผิดพลาดน้อยที่สุด

นอกเหนือจากการเป็นเครื่องมือในการคิดอย่างเป็นระบบแล้ว ทักษะการเขียนในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศยังเป็นเครื่องมือในการประเมินความรู้และความสามารถทางภาษาของผู้เรียนได้อย่างชัดเจนอีกด้วย ทั้งนี้เนื่องจากในการเขียนงาน ผู้เขียนต้องใช้ภาษาที่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ กล่าวคือใช้คำที่เหมาะสมเพื่อร้อยเรียงความคิดให้ชัดเจน และให้อยู่ในรูปประโยคที่ถูกต้องตามกฎเกณฑ์ของภาษานั้น ๆ ซึ่งหมายความว่าในขณะที่เขียนผู้เขียนต้องคิดใคร่ครวญทั้งในเรื่องของการใช้ภาษาและวิธีการเรียบเรียงเนื้อหาเป็นอย่างดี ซึ่งในจุดนี้จะแตกต่างจากทักษะการพูดเป็นอย่างมาก เนื่องจากในขณะที่พูดนั้นผู้พูดอยู่ในสถานการณ์การสื่อสารเดียวกับผู้ฟัง และการสื่อสารเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ผู้พูดจึงอาจใช้ภาษาต่างประเทศที่ผิดเพี้ยนไปจากหลักภาษาได้ (ทั้งที่มีความรู้ในหลักภาษานั้นเป็นอย่างดี) เพราะไม่มีเวลาคิดตรึกตรอง ด้วยเหตุนี้เองการเขียนตัวบทหรืองานเขียนของผู้เรียนจึงเปรียบเหมือน “หลักฐาน” ที่แสดงให้เห็นถึงความรู้และศักยภาพของผู้เรียน รวมถึงจุดแข็ง จุดอ่อนของผู้เรียนที่ “ซ่อน” ไว้ ซึ่งสิ่งนี้นับว่าสำคัญมากต่อผู้สอน เพราะจะทำให้ผู้สอนรู้จักผู้เรียนได้ดีขึ้นและสามารถพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้เรียนได้อย่างมีแนวทางและตรงจุดเพื่อนำไปสู่ผลการเรียนรู้ที่คาดหวังในที่สุด

4. แบบฝึกหัดเขียนในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ

4.1 คำนิยามของแบบฝึกหัดเขียน

คำว่า “แบบฝึกหัด” ในภาษาไทยในบริบทของการเรียนการสอนภาษาเยอรมันในฐานะภาษาต่างประเทศนั้น จะตรงกับคำ 2 คำในภาษาเยอรมัน คือ “Aufgaben” กับ “Übungen” ในที่นี้จะขอกล่าวถึงคำว่า “Aufgaben” เป็นลำดับแรก

ฟังก์ (Funk et al. 2014, 11) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “Aufgaben” ว่าหมายถึง งานที่ได้รับมอบหมายทางด้านการใช้ภาษาโดยเน้นการให้ข้อมูลและการสื่อสารเป็นสำคัญ ซึ่งการที่ผู้เรียนจะทำงานดังกล่าวให้ลุล่วงสำเร็จได้นั้นจำเป็นต้องมีความรู้ทางด้านภาษา ความรู้เกี่ยวกับประเภทตัวบท และความรู้ทางด้านวัฒนธรรมของภาษาที่เรียน รวมถึงการตระหนักรู้ถึงความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรมของภาษาแม่และภาษาต่างประเทศที่เรียน

สำหรับคำว่า “Übungen” นั้นฟังก์ได้ให้คำจำกัดความว่าเป็นแบบฝึกหัดที่ผู้เรียนใช้ฝึกฝนเพื่อเตรียมตัวสำหรับการทำงานที่ได้รับมอบหมาย (Aufgaben) ให้ลุล่วงและสำเร็จ (Funk et al. 2014, 14) ซึ่งหมายถึงการฝึกแต่ละทักษะทางภาษาอย่างมีเป้าหมาย เช่นแบบฝึกหัดเกี่ยวกับคำศัพท์ เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้รู้คำศัพท์ที่มากขึ้นและใช้ได้อย่างเหมาะสมกับบริบทหรือแบบฝึกหัดเกี่ยวกับไวยากรณ์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถถ่ายทอดความคิดเป็นภาษาเยอรมันที่ถูกต้องตามหลักภาษา ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า แบบฝึกหัด (Übungen) เป็นขั้นตอนการฝึกฝนที่เน้นความถูกต้องตามกฎเกณฑ์ทางภาษา โดยมีคำตอบที่แน่นอนตายตัว ทั้งนี้เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนมีความรู้และสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมาย (Aufgaben) ได้สำเร็จและสามารถสื่อสารกับผู้อื่นโดยผ่านงานนี้ได้ (Huneke and Steinig 2010, 213, 233)

ฟังก์ (Funk et al. 2014,14) ได้ตั้งข้อสังเกตว่า ทั้งแบบฝึกหัด (Übungen) และงานที่ได้รับมอบหมาย (Aufgaben) แม้จะมีคุณลักษณะบางประการที่ต่างกัน เช่น แบบฝึกหัดเป็นขั้นตอนย่อยเพื่อนำไปสู่การทำงานที่ได้รับมอบหมายและแบบฝึกหัดเน้นความถูกต้องของคำตอบต่องานที่ได้รับมอบหมายเน้นความสามารถในการสื่อสารและการแก้ปัญหาขณะทำงานอย่างไรก็ตาม ทั้งแบบฝึกหัด (Übungen) และงานที่ได้รับมอบหมาย (Aufgaben) ต่างก็ทำให้ผู้สอนตระหนักถึงประเด็นคำถามที่ว่า เมื่อเรียนจบและทำแบบฝึกหัดแล้วผู้เรียนควรมีความสามารถทางภาษาด้านไหนและในระดับใด รวมถึงควรมีกระบวนการฝึกฝนอย่างไรเพื่อให้ผู้เรียนมีความสามารถดังที่ตั้งเป้าไว้

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าทั้งแบบฝึกหัด (Übungen) และงานที่ได้รับมอบหมาย (Aufgaben) ในบริบทของการเรียนภาษาต่างประเทศ ต่างก็มีเป้าหมายเดียวกันคือ การมุ่งพัฒนาความสามารถทางภาษาของผู้เรียนไปสู่ความรู้ความสามารถในระดับที่คาดหวังไว้โดยวิธีการทำแบบฝึกหัดและงานที่ได้รับมอบหมาย ดังนั้นงานวิจัยครั้งนี้จะถือว่าคำว่า “Übungen” และ “Aufgaben” มีความหมายเหมือนกัน และจะใช้คำว่า “แบบฝึกหัดเขียน” แทนคำว่า “Schreibübungen” และ “Schreibaufgaben” ในการเรียกแบบฝึกหัดเขียนทุกประเภทที่ปรากฏในหนังสือแบบเรียนภาษาเยอรมัน *Schritte international neu* เล่ม 1 และ 2 โดยไม่ถือว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร

4.2 ประเภทแบบฝึกหัดเขียนในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ

โบห์น (Bohn 2001, 925-931) ได้จัดประเภทแบบฝึกหัดเขียนภาษาเยอรมันในฐานะที่เป็นภาษาต่างประเทศออกเป็น 2 ประเภทคือ แบบฝึกหัดเขียนเพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษา และแบบฝึกหัดเขียนเพื่อพัฒนาทักษะการเขียน ซึ่งแต่ละประเภทจะมีการแบ่งแยกย่อยออกไปดังต่อไปนี้

1. แบบฝึกหัดเขียนเพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษาแบ่งย่อยเป็น 2 ประเภทคือ

1.1 แบบฝึกหัดเขียนเพื่อพัฒนาความรู้ทางภาษาเป็นแบบฝึกการเขียนที่มุ่งเน้นการฝึกฝนความรู้ด้านไวยากรณ์และคำศัพท์ต่าง ๆ เป็นสำคัญ ตัวอย่างของแบบฝึกหัดประเภทนี้คือ

- การเติมคำในช่องว่าง
- การเติมคำเหมือนหรือคำตรงกันข้าม
- การเปลี่ยนโครงสร้างประโยค
- การเติมประโยคให้สมบูรณ์

1.2 แบบฝึกหัดเขียนเพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษา เป็นแบบฝึกหัดที่มุ่งพัฒนาทักษะการใช้ภาษาด้านอื่นตัวอย่างของแบบฝึกหัดประเภทนี้คือ

แบบฝึกหัดเขียนที่มุ่งพัฒนาทักษะการพูด

- การเขียนบทสนทนาเพื่อเตรียมการพูด
- การเติมบทสนทนาให้สมบูรณ์
- การจดคำสำคัญเพื่อใช้ในการพูด

แบบฝึกหัดเขียนที่มุ่งพัฒนาทักษะการอ่านและการฟัง

- การเขียนตอบคำถามจากเรื่องที่อ่านหรือฟัง
- การเขียนสรุปความจากเรื่องที่อ่านหรือฟัง
- การเขียนเรียงลำดับข้อมูลจากเรื่องที่อ่านหรือฟัง

2. แบบฝึกหัดการเขียนเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนมีการแบ่งย่อยออกเป็นแบบฝึกหัดอีก 3 ประเภทคือ แบบฝึกหัดเขียนที่เน้นตัวบท แบบฝึกหัดเขียนที่เน้นกระบวนการและแบบฝึกหัดเขียนที่เน้นการใช้ภาษาในงานเขียนซึ่งทั้ง 3 ประเภทก็มีการแบ่งย่อยไปอีกดังจะกล่าวต่อไปนี้

2.1 แบบฝึกหัดการเขียนที่เน้นตัวบท เป็นแบบฝึกหัดที่มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถในการเขียนตัวบทของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยสามารถแบ่งแบบฝึกหัดประเภทนี้ได้เป็น 2 ประเภทดังนี้

2.1.1 แบบฝึกหัดการเขียนที่อิงตัวบทอื่น เป็นแบบฝึกหัดที่มีตัวบทต้นฉบับหรืองานเขียนที่ไม่สมบูรณ์มาให้ผู้เรียน โดยจะมีส่วนที่หายไปจากตัวบท เช่น คำ ประโยค หรือบางย่อหน้าที่หายไป ผู้เรียนจะต้องเติมส่วนที่หายไปให้ได้

ใจความสมบูรณ์โดยคำนึงถึงบริบทและความถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ นอกจากนี้แบบฝึกหัดประเภทนี้อาจเป็นรูปแบบการเปลี่ยนแปลงประเภทของตัวบท เช่น ตัวบทเดิมเป็นบทสนทนา (Dialog) แต่ให้เขียนเป็นการสรุปความ เป็นต้น

2.1.2 แบบฝึกหัดการเขียนที่ไม่อิงตัวบทอื่น เป็นแบบฝึกหัดเขียนที่ผู้เรียนต้องเขียนตัวบทขึ้นเองทั้งหมด รูปแบบการเขียนจะเน้นการสื่อสารเป็นสำคัญ เช่น การเขียนจดหมาย การเขียนไปรษณียบัตร และการเขียนบัตรเชิญ เป็นต้น

2.2 แบบฝึกหัดการเขียนที่เน้นกระบวนการเขียน เป็นแบบฝึกหัดเขียนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนตระหนักถึงกระบวนการเขียนเป็นสำคัญ เช่น การให้ผู้เรียนเขียนเค้าโครงตัวบทจากหัวข้อที่ได้รับมอบหมายก่อนที่จะเริ่มเขียนตัวบทจริง หรือการให้ผู้เรียนวิเคราะห์ตัวบทว่าส่วนใดของตัวบทเป็นคำนำ เป็นเนื้อหาหลัก และเป็นส่วนสรุป เป็นต้น

2.3 แบบฝึกหัดการเขียนที่เน้นการใช้ภาษาในงานเขียนเป็นแบบฝึกหัดเขียนที่มุ่งเน้นการเลือกใช้คำและรูปแบบประโยคที่เหมาะสมกับประเภทของตัวบท เช่น การเขียนคำอวยพรในโอกาสต่าง ๆ การเขียนบทกวี เป็นต้น

5. แบบฝึกหัดเขียนในหนังสือแบบเรียน *Schritte international neu* เล่ม 1 และ 2

5.1 เนื้อหาและโครงสร้างของแบบเรียน

หนังสือแบบเรียนภาษาเยอรมัน *Schritte international neu* เล่ม 1 และ 2 หรือเรียกอีกอย่างว่า *Schritte neu* นี้ มีเนื้อหาภาษาเยอรมันเทียบได้กับความรู้ภาษาเยอรมันระดับ A1 และ A2 หนังสือเล่มนี้ผลิตขึ้นจากแนวคิดภาษาเพื่อการสื่อสารและจากเกณฑ์ความสามารถในการใช้ภาษาเยอรมันระดับ A1 และ A2 ที่กำหนดโดย Gemeinsamer Europäischer Referenzrahmen für Sprachen (GER) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาเยอรมันในชีวิตประจำวันและการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

หนังสือแบบเรียนภาษาเยอรมัน *Schritte international neu* เล่ม 1 และ 2 ประกอบด้วย 2 ส่วนคือส่วนที่เป็นเนื้อหา และส่วนที่เป็นแบบฝึกหัด ส่วนที่เป็นเนื้อหาจะอยู่ส่วนหน้าของแบบเรียนและแบ่งย่อยออกเป็น 7 บทส่วนที่เป็นแบบฝึกหัดจะอยู่ส่วนหลังและแบ่งออกเป็น 7 บทเช่นกันโดยให้สอดคล้องกับเนื้อหาในหนังสือแบบเรียน *Schritte international neu* เล่ม 1 ส่วนเนื้อหาประกอบไปด้วย 7 บท (Niebisch et al. 2016a) ดังนี้

- บทที่ 1: Guten Tag. Mein Name ist ...
- บทที่ 2: Meine Familie
- บทที่ 3: Essen und Trinken
- บทที่ 4: Meine Wohnung
- บทที่ 5: Mein Tag
- บทที่ 6: Freizeit
- บทที่ 7: Lernen - ein Leben lang

ส่วนหนังสือแบบเรียน *Schritte international neu* เล่ม 2 จะประกอบไปด้วยบทเรียน 7 บท (Niebisch et al. 2016b) ดังนี้

- บทที่ 8: Beruf und Arbeit

- บทที่ 9: Unterwegs
- บทที่ 10: Gesundheit und Krankheit
- บทที่ 11: In der Stadt unterwegs
- บทที่ 12: Kundenservice
- บทที่ 13: Neue Kleider
- บทที่ 14: Feste

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ชัดว่าเนื้อหาของแบบเรียนทั้งสองเล่มมีความต่อเนื่องกัน โดยมีการเรียงหัวข้อจากบทที่ 1 ของแบบเรียนเล่มแรกไปจนถึงบทที่ 14 ของแบบเรียนเล่มที่ 2 เนื้อหาในเล่มแรกจะเป็นเรื่องใกล้ตัวผู้เรียนเช่น การแนะนำตัวเอง (บทที่ 1) การเล่าเรื่องสมาชิกในครอบครัว (บทที่ 2) เล่าเกี่ยวกับอาหารการกิน (บทที่ 3) ตลอดจนการใช้เวลาว่างในการทำกิจกรรมต่าง ๆ (บทที่ 6) สำหรับในแบบเรียนเล่มที่ 2 จะเน้นคำศัพท์และสำนวนต่าง ๆ ที่จำเป็นในการใช้ชีวิตในสังคม นอกเหนือไปจากในครอบครัว (ตามเล่มที่ 1) เช่น การบอกอาการเจ็บป่วย (บทที่ 10) การเดินทางในตัวเมือง (บทที่ 11) การซื้อของ (บทที่ 12) และเทศกาลที่สำคัญในเยอรมัน (บทที่ 14) เป็นต้น

หากพิจารณาโครงสร้างของแบบเรียนทั้งสองเล่มนี้จะพบว่า แบบเรียน *Schritte international neu* เล่ม 1 และ 2 มีโครงสร้างที่เป็นแบบแผน โดยแต่ละบทของส่วนเนื้อหาจะประกอบไปด้วยส่วนย่อย ๆ เรียงตามลำดับดังต่อไปนี้

- Foto-Hör Geschichte เป็นขั้นตอนการนำเข้าสู่บทเรียนและสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียน โดยผู้เรียนจะฟังเรื่องราวสั้น ๆ จากแผ่นซีดีพร้อมดูรูปประกอบจากหนังสือ ซึ่งในขณะที่ฟังผู้เรียนจะมีโอกาสได้เรียนรู้คำศัพท์และสำนวนที่สำคัญของเนื้อหาในบทนี้
- หน้า A ถึง C เป็นขั้นตอนการเรียนรู้คำศัพท์ สำนวน และโครงสร้างทางไวยากรณ์
- หน้า D ถึง E เป็นขั้นตอนการฝึกฝนความรู้ต่าง ๆ ในรูปแบบของ 4 ทักษะ คือ ฟัง พูด อ่าน เขียน
- หน้า “Grammatik und Kommunikation” เป็นการสรุปเนื้อหาของบท
- หน้า “Zwischendurch mal...” เป็นกิจกรรมการใช้ภาษาที่นำเสนอให้ผู้เรียน เช่น การทำโครงการ การดูภาพยนตร์ ซึ่งขั้นตอนนี้เป็นทางเลือกสำหรับผู้เรียนแต่ละคนเท่านั้น

เมื่อพิจารณาส่วนที่เป็นแบบฝึกหัดของหนังสือแบบเรียน *Schritte international neu* เล่ม 1 จะพบว่ามีส่วนประกอบดังต่อไปนี้

- หน้า A ถึง E เป็นขั้นตอนการฝึกทำแบบฝึกหัด โดยมีการนำเสนอแบบฝึกหัดที่มีความหลากหลายและสอดคล้องกับความรู้ที่ได้เรียนจากหน้า A ถึง C และ หน้า D ถึง E ในส่วนเนื้อหาทั้งนี้เพื่อเป็นการทบทวนและฝึกฝนคำศัพท์ สำนวน และโครงสร้างทางไวยากรณ์ที่ได้เรียน
- Selbsttest เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนมีโอกาสดทดสอบความรู้ด้วยตนเองโดย Selbsttest จะเป็นแบบทดสอบที่มีรูปแบบคล้ายกับการสอบวัดระดับความรู้สากลในระดับ A1 และ A2 ทั้งนี้เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนในการสอบวัดระดับความรู้ในโอกาสต่อไป
- Fokus-Seiten เป็นการนำเสนอกิจกรรมทางภาษาเพื่อเสริมทักษะทางภาษาในการประกอบอาชีพ ซึ่งขั้นตอนนี้เป็นทางเลือกสำหรับผู้เรียนที่สนใจเท่านั้น
- Wörterlernheft เป็นส่วนที่รวบรวมคำศัพท์สำคัญในแต่ละบท

5.2 แบบฝึกหัดเขียนประเภทต่าง ๆ ในแบบเรียน *Schritte international neu* เล่ม 1

จากการวิเคราะห์แบบฝึกหัดเขียนในแบบเรียน *Schritte international neu* เล่ม 1 ตามทฤษฎีการจัดประเภทแบบฝึกหัดเขียนภาษาเยอรมันในฐานะที่เป็นภาษาต่างประเทศของ โบน (Bohn 2001, 925-931) ดังที่กล่าวไว้ข้างต้นได้ผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ประเภทของแบบฝึกหัดเขียนในแบบเรียน *Schritte international neu* เล่ม 1

ประเภทของแบบฝึกหัดเขียนในแบบเรียน Schritte international neu เล่ม 1										
บทที่	เนื้อหา (น.) และ แบบ ฝึกหัด (บ.)	แบบฝึกหัดเขียนเพื่อ พัฒนาทักษะการใช้ภาษา				แบบฝึกหัดการเขียนเพื่อ พัฒนาทักษะการเขียน				รวม ใน แต่ละ บท
		ความรู้ ทาง ภาษา	ทักษะการใช้ภาษา			เน้นตัวบท		เน้น กระบวนการ การเขียน	เน้น การใช้ ภาษา	
			การ อ่าน	การ ฟัง	การ พูด	อิง ตัวบท อื่น	ไม่อิง ตัวบทอื่น			
1	น.	1	-	2	2	-	-	-	-	5
	บ.	10	-	1	5	-	-	-	-	16
2	น.	2	-	3	3	2	-	-	-	10
	บ.	12	-	1	3	2	-	-	-	18
3	น.	3	1	2	-	-	-	-	-	6
	บ.	20	-	1	2	-	-	-	-	23
4	น.	3	-	-	-	-	-	-	-	3
	บ.	23	-	1	-	-	-	-	-	24
5	น.	4	-	-	-	-	-	-	-	4
	บ.	16	-	1	-	-	-	-	-	17
6	น.	1	1	1	-	1	-	-	-	4
	บ.	21	1	-	2	3	-	-	-	27
7	น.	2	-	1	3	1	-	-	-	7
	บ.	24	1	1	1	1	-	-	-	28
รวมทั้งเล่ม		142	4	15	21	10	-	-	-	192

จากตารางพบว่าแบบฝึกหัดเขียนที่ปรากฏอยู่ในส่วนของแบบฝึกหัดมีจำนวนมากกว่าในส่วนของเนื้อหา มาก กล่าวคือมีแบบฝึกหัดเขียนจำนวน 16 ถึง 28 แบบฝึกหัด ในขณะที่ส่วนเนื้อหา มีเพียง 3 ถึง 10 แบบฝึกหัด จะมีเพียงบทที่ 2 เท่านั้นที่มีแบบฝึกหัดเขียนในส่วนเนื้อหามากกว่าบทอื่น ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบทที่ 2 ให้ความรู้เรื่องคำศัพท์ สำนวน และรูปแบบ

ประโยชน์ที่เกี่ยวกับการแนะนำสมาชิกในครอบครัว จึงจำเป็นต้องอาศัยทักษะการเขียนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนจดจำคำศัพท์ ส่วนวนต่าง ๆ ได้แม่นยำตลอดจนใช้การเขียนเพื่อช่วยทักษะด้านการฟังและการพูด รวมถึงเขียนเพื่อฝึกทักษะเขียนเล่าเกี่ยวกับครอบครัวตัวเอง

เมื่อพิจารณาจะพบว่าแบบฝึกหัดเขียนส่วนใหญ่ที่อยู่ในส่วนเนื้อหาและส่วนแบบฝึกหัดนั้นจะเป็นแบบฝึกหัดเพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษาทางด้านคำศัพท์และไวยากรณ์ ซึ่งแบบฝึกหัดประเภทนี้จะพบในส่วนแบบฝึกหัดของแบบเรียนมากกว่าในส่วนของเนื้อหา หากกล่าวคือมี 10 ถึง 24 แบบฝึกหัด ในขณะที่ในส่วนของเนื้อหาจะมีเพียง 1 ถึง 4 แบบฝึกหัดเท่านั้น หากศึกษาจำนวนของแบบฝึกหัดเขียนที่เน้นการพัฒนาทักษะการอ่าน การฟัง และการพูดแล้วจะเห็นว่ามีความน้อยกว่าแบบฝึกหัดด้านคำศัพท์และไวยากรณ์มากทั้งในส่วนของเนื้อหาและส่วนแบบฝึกหัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการพัฒนาทักษะการอ่านนั้นมีเพียงแบบฝึกหัดเดียวในบทที่ 3 (ส่วนเนื้อหา) บทที่ 6 (ส่วนเนื้อหาและแบบฝึกหัด) และบทที่ 7 (ส่วนแบบฝึกหัด) สำหรับแบบฝึกหัดเขียนที่ส่งเสริมทักษะการพูดและการฟังมักจะปรากฏในทุกบทแต่ละ 1 ถึง 3 แบบฝึกหัด (ส่วนเนื้อหาและแบบฝึกหัด) ซึ่งโดยภาพรวมแล้วแบบฝึกหัดเขียนที่ส่งเสริมทักษะการพูดและการฟังจะมีจำนวนมากกว่าแบบฝึกหัดเขียนที่ส่งเสริมทักษะการอ่าน

หากพิจารณาแบบฝึกหัดที่ช่วยพัฒนาทักษะการเขียนจะพบว่ามีแบบฝึกหัดประเภทนี้จำนวนน้อยมากในแต่ละบทหรือบางบทก็ไม่มีเลย แบบฝึกหัดประเภทนี้ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการเขียนที่เน้นตัวบทโดยการอิงตัวบทอื่น ไม่พบแบบฝึกหัดเขียนที่เน้นกระบวนการเขียนและการใช้ภาษา

จากการวิเคราะห์จึงกล่าวได้ว่าแบบฝึกหัดเขียนส่วนใหญ่ในแบบเรียน *Schritte international neu* เล่ม 1 เป็นแบบฝึกหัดเขียนเพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษา โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนจดจำความรู้ทางด้านคำศัพท์ และกฎเกณฑ์ภาษาเป็นสำคัญ นอกจากนี้แบบฝึกหัดเขียนยังเป็นตัวช่วยพัฒนาทักษะการพูดและการฟังมากกว่าทักษะการอ่าน ส่วนแบบฝึกหัดที่ช่วยพัฒนาทักษะการเขียนนั้นพบน้อยมากและที่พบจะเป็นการเขียนที่ผู้เรียนต้องอาศัยตัวบทอื่นเป็นแนวทาง ทั้งนี้เพราะผู้เรียนยังอยู่ในระดับเบื้องต้นจึงยังไม่สามารถเขียนงานโดยไม่อิงตัวบทอื่นได้ เพื่อให้เกิดความกระจำต่อไปจะเป็นการนำเสนอตัวอย่างแบบฝึกหัดเขียนประเภทต่าง ๆ

ตัวอย่างที่ 1 แบบฝึกหัดเขียนเพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษา (การกระจายกริยาให้สอดคล้องกับประธาน)

Ergänzen Sie möchte und nehmen in der richtigen Form.

- a ♦ Möchten Sie Milch und Zucker in den Kaffee?
 - Nein, danke.
- b ♦ Wir brauchen Brot. Was n _____ wir: ein Weißbrot oder ein Schwarzbrot?
 - Ich m _____ lieber ein Schwarzbrot.
- c ♦ Ich m _____ bitte Pommes mit Ketchup. ... Was n _____ du?
 - Eine Gemüsesuppe.
- d ♦ Ihr n _____ doch auch noch Apfelkuchen, oder?
 - Ja, gern.

จาก *Schritte international neu* เล่ม 1 ส่วนแบบฝึกหัดบทที่ 6 (Niebisch et al. 2016a, 68)

ตัวอย่างที่ 2 แบบฝึกหัดเขียนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน (เติมข้อมูลสำคัญจากเรื่องที่อ่าน)

Lesen Sie und markieren Sie.

Was arbeitet/studiert die Person? Wann arbeitet/studiert sie/er?
Wie findet sie/er die Arbeit/das Studium?

Ich heiße Luisa Lehner, ich bin 23 Jahre alt und Studentin. Ich studiere Event-Management in Hamburg. Von Montag bis Donnerstag bin ich lange in der Uni. Jeden Freitag und Samstag arbeite ich hier in der Uni-Bibliothek, immer von 14 bis 20 Uhr. Die Arbeit gefällt mir gut. Ich habe Kontakt mit jungen Leuten und Studenten aus vielen Ländern. Und meine Wohnung ist teuer. Ich brauche den Job also.

Ich heiße Ralf Rollmann und bin Arzt hier in der Klinik in Zürich. Meine Arbeit gefällt mir sehr gut. Nur die Arbeitszeiten finde ich nicht so gut. Ich arbeite jeden Tag bis circa 19 Uhr und komme immer erst um 20 Uhr nach Hause. Und 1 x im Monat arbeite ich auch am Samstag und Sonntag und schlafe in der Nacht dort. Das finden meine Familie und ich nicht gut. Ich bin verheiratet und habe drei Kinder.

Mein Name ist Nena Nalde. Ich bin Malerin und arbeite zu Hause. Hier in meinem Atelier habe ich Platz. Der Raum ist groß und hell. Das ist wichtig. Jeden Tag fange ich um circa 10 Uhr an. Dann male oder zeichne ich bis 18 oder 19 Uhr, auch am Samstag. Nur am Sonntag arbeite ich nicht. Ich finde meine Arbeit super.

Lesen Sie die Texte noch einmal und ergänzen Sie die Tabelle.

Name	Arbeit/Studium	Arbeitszeiten	Wie findet sie/er die Arbeit?
Lusia Lehner	Studium: _____	Montag bis Donnerstag: <u>Uni</u>	<u>gut</u>
	Arbeit: <u>Bibliothek</u>	<u>Bibliothek</u>	
Ralf Rollmann	_____	Montag bis Freitag: _____	_____
	_____	1 x im Monat: _____	
Nena Nalde	_____	_____	_____
	_____	_____	

จาก Schritte international neu เล่ม 1 ส่วนแบบฝึกหัดบทที่ 5 (Niebischet al. 2016a, 62)

ตัวอย่างที่ 3 แบบฝึกหัดเขียนเพื่อพัฒนาทักษะการฟัง (เขียนแก้ไขข้อมูลที่ฟังให้ถูกต้อง)

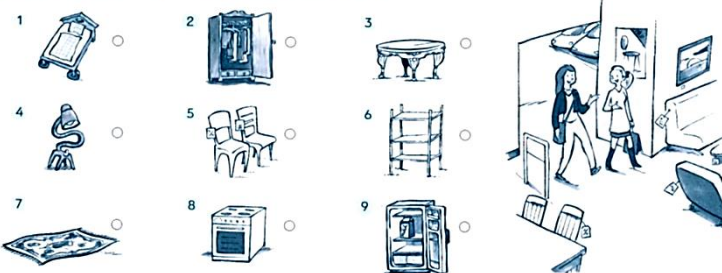
30 Meine Wohnung

a Hören Sie und korrigieren Sie die Sätze.

- ~~Cristina~~ hat eine neue Wohnung.
- Die Wohnung hat ein Zimmer, Küche und Bad.
- Matilda gefällt der Balkon besonders gut.
- Das Bad ist groß.
- Die Wohnung hat circa 55 Quadratmeter.
- Sie kostet 540 Euro pro Monat.

Matilda

b Was braucht Matilda? Hören Sie und kreuzen Sie an.

จาก Schritte international neu เล่ม 1 ส่วนแบบฝึกหัดบทที่ 4 (Niebischet al. 2016a, 49)

ตัวอย่างที่ 4 แบบฝึกหัดเขียนเพื่อพัฒนาทักษะการพูด (จดคำสำคัญเพื่อใช้ในการพูด)

Was wollen Sie wann (nicht) machen?

Notieren Sie und sprechen Sie mit Ihrer Partnerin / Ihrem Partner.

Wann?	Was?	Was nicht?
Ferien Wochenende	Freunde treffen	früh aufstehen

◆ **Was willst du in den Ferien machen?**

○ Ich will Freunde treffen und ich will nicht früh aufstehen!

Und du? Was willst du machen?

จาก Schritte international neu เล่ม 1 ส่วนแบบฝึกหัดบทที่ 7 (Niebischet al. 2016a, 85)

ตัวอย่างที่ 5 แบบฝึกหัดเขียนเพื่อพัฒนาทักษะการเขียน

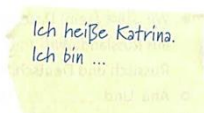
(การเขียนอิงจากตัวบทอื่น โดยการเขียนเรื่องของตนเองตามแบบตัวบทต้นฉบับ)

Ich heiße Mateo ...

Lesen Sie und markieren Sie im Text:

Name, Geburtsort, Wohnort, Familie, Sprachen.

b Und Sie? Wer sind Sie? Schreiben Sie.

จาก Schritte international neu เล่ม 1 ส่วนแบบฝึกหัดบทที่ 2 (Niebischet al. 2016a, 27)

ตารางที่ 2 ประเภทของแบบฝึกหัดเขียนในแบบเรียน Schritte international neu เล่ม 2

ประเภทของแบบฝึกหัดเขียนในแบบเรียน Schritte international neu เล่ม 2										
บทที่	เนื้อหา (น.) และ แบบ ฝึกหัด (บ.)	แบบฝึกหัดเขียนเพื่อ พัฒนาทักษะการใช้ภาษา				แบบฝึกหัดเขียนเพื่อ พัฒนาทักษะการเขียน				รวม
		ความรู้ ทาง ภาษา	ทักษะการใช้ภาษา			เน้นตัวบท		เน้น กระบวนการ การเขียน	เน้น การใช้ ภาษา	
			การ อ่าน	การ ฟัง	การ พูด	อิง ตัวบท อื่น	ไม่อิง ตัวบทอื่น			
8	น.	2	-	1	3	1	-	-	-	7
	บ.	24	1	1	1	1	-	-	-	28
9	น.	2	1	2	1	1	-	-	-	7
	บ.	13	-	1	1	2	-	-	-	17
10	น.	7	1	-	2	-	1	-	-	11
	บ.	15	-	1	-	3	-	-	-	19
11	น.	-	1	2	-	1	1	-	-	5
	บ.	16	-	2	1	1	-	-	-	20
12	น.	4	-	2	1	-	-	-	-	7
	บ.	19	1	2	-	2	-	-	-	24
13	น.	1	2	2	-	-	-	-	-	5
	บ.	19	-	1	2	1	-	-	-	23
14	น.	-	2	1	1	-	2	-	-	6
	บ.	11	-	2	-	2	-	-	1	16
รวมทั้งเล่ม		133	9	20	13	15	4	-	1	195

จากตารางพบว่าแบบฝึกหัดเขียนในส่วนที่เป็นแบบฝึกหัดมีจำนวนมากกว่าในส่วนที่เป็นเนื้อหา มาก กล่าวคือเฉลี่ยแล้ว มี 16 ถึง 28 แบบฝึกหัดในแต่ละบท ส่วนในเนื้อหา มี 5 ถึง 11 แบบฝึกหัด แบบฝึกหัดเขียนที่พบส่วนใหญ่ใช้เพื่อพัฒนาทักษะความรู้ทางภาษาเพื่อให้ผู้เรียนสามารถจดจำคำศัพท์และไวยากรณ์ต่าง ๆ ได้แม่นยำ แบบฝึกหัดประเภทนี้จะพบในส่วนแบบฝึกหัดมากกว่าในส่วนของเนื้อหา กล่าวคือ 11 ถึง 24 แบบฝึกหัด ในขณะที่ในส่วนของเนื้อหา มีเพียง 1 ถึง 7 แบบฝึกหัดเท่านั้น

หากพิจารณาแบบฝึกหัดเขียนที่เน้นการพัฒนาทักษะการฟังและการพูดแล้วจะเห็นว่า มีจำนวนน้อยกว่าแบบฝึกหัดด้านคำศัพท์และไวยากรณ์มาก ทั้งในส่วนของเนื้อหาและส่วนแบบฝึกหัด โดยเฉลี่ยแล้วมีประมาณ 1 ถึง 3 แบบฝึกหัดในแต่ละบท ส่วนแบบฝึกหัดที่ส่งเสริมทักษะการอ่านนั้นพบว่ามีจำนวนน้อยกว่าแบบฝึกหัดที่ส่งเสริมการฟังและการพูด เช่น บทที่ 8 และ 12 มีแบบฝึกหัดประเภทนี้เฉพาะในส่วนแบบฝึกหัดเท่านั้น ส่วนบทที่ 9 10 11 13 และ 14 พบว่ามีเฉพาะในส่วนเนื้อหาเท่านั้น

จากการวิเคราะห์ยังพบอีกว่าแบบฝึกหัดที่ช่วยพัฒนาทักษะการเขียนมีจำนวนน้อยมากหากเทียบกับจำนวนของแบบฝึกหัดเขียนที่ส่งเสริมความรู้ทางภาษาด้านคำศัพท์และไวยากรณ์ แบบฝึกหัดประเภทนี้ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการเขียนที่เน้นตัวบทโดยการกรอกร่องตัวบทอื่น ซึ่งโดยเฉลี่ยจะพบ 1 ถึง 3 แบบฝึกหัดทั้งในส่วนเนื้อหาและแบบฝึกหัด นอกจากนี้ยังพบว่า มีแบบฝึกหัดเขียนที่ไม่อิงตัวบทอื่นในบทที่ 10 11 และ 14 ในส่วนของเนื้อหา และยังพบแบบฝึกหัดเขียนที่เน้นการใช้ภาษาในบทที่ 14 อีกด้วย เนื่องจากบทนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับเทศกาลต่าง ๆ ในเยอรมันจึงมีการฝึกให้ผู้เรียนหัดเขียนคำอวยพรที่เหมาะสมกับเทศกาลเหล่านี้ด้วย ส่วนแบบฝึกหัดเขียนที่เน้นกระบวนการเขียนยังคงไม่ปรากฏในแบบเรียน *Schritte international neu* เล่ม 2

จากผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่าแบบฝึกหัดเขียนเพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษายังคงมีจำนวนมากที่สุดในแบบเรียน *Schritte international neu* เล่ม 2 เพราะผู้เรียนยังอยู่ในระดับเบื้องต้นที่จำเป็นต้องวางรากฐานความรู้ด้านคำศัพท์และไวยากรณ์ นอกจากนี้ยังพบว่ามีแบบฝึกหัดเขียนที่ช่วยพัฒนาทักษะการพูดและการฟังมากกว่าทักษะการอ่าน ส่วนแบบฝึกหัดที่ช่วยพัฒนาทักษะการเขียนนั้นมีจำนวนมากขึ้นกว่าแบบเรียนเล่มที่ 1 แต่ก็ยังถือว่าน้อยเมื่อเทียบกับแบบฝึกหัดเขียนประเภทอื่นเพื่อให้เกิดความกระจำต่อไปจะเป็นการนำเสนอตัวอย่างแบบฝึกหัดเขียนประเภทต่าง ๆ

ตัวอย่างที่ 1 แบบฝึกหัดเขียนเพื่อพัฒนาทักษะการใช้ภาษา (การกระจายกริยาให้อยู่ในรูปอดีต)

23 Was erzählt Manolo heute? Schreiben Sie.

Vor zwei Jahren

Ich bin jetzt in Deutschland. Ich habe einen Job als Kellner. Der Job ist einfach. Aber ich habe nur wenig Berufserfahrung. Die Kollegen sind nicht sehr nett. Und ich spreche nicht gut Deutsch. Ich habe keine Freunde. Aber jetzt gehe ich in einen Sprachkurs. Dann studiere und arbeite ich. Und Freunde finde ich dann auch.

Heute

Vor zwei Jahren bin ich nach Deutschland gekommen. Ich hatte ...

... Aber dann bin ich ...

...

จาก *Schritte international neu* เล่ม 2 ส่วนแบบฝึกหัดบทที่ 8 (Niebischet al. 2016b, 91)

ตัวอย่างที่ 2 แบบฝึกหัดเขียนเพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน (เติมข้อมูลสำคัญจากเรื่องที่อ่าน)

Karneval in Deutschland. Ist das lustig?

A

Ja, das ist lustig! Ich liebe den Karneval. In Deutschland beginnt er am 11. November um 11 Uhr und 11 Minuten. Richtig lustig ist er aber erst in den letzten Wochen. An den letzten sechs Karnevalstagen sind die ganz großen Feste. Das ist meistens im Februar, also mitten im Winter. Da ist es natürlich ziemlich kalt. Trotzdem sind viele Tausend Menschen auf der Straße. Sie haben Kostüme und Masken, überall ist Musik, man tanzt und singt, man lacht und feiert. Besonders bekannt sind die Feste am Rhein, in den Großstädten Mainz, Köln und Düsseldorf. In Südwestdeutschland, in der deutschsprachigen Schweiz und im Westen von Österreich heißt der Karneval „Fasnacht“. In den anderen Teilen von Österreich und in Bayern sagt man „Fasching“.

B

Nein, das ist in Deutschland überhaupt nicht lustig. In Rio vielleicht schon ... Beginnen wir mal mit dem Wetter: Beim Karneval in Rio de Janeiro ist es schön warm, beim Karneval in Köln ist es kalt und ungemütlich, minus eins bis sieben Grad. Brrr! Was ich nicht so gern mag, ist dieser organisierte Spaß, dieses organisierte Lustigsein. Okay, das Sambatanzen in Rio ist auch organisiert. Aber die Musik ist echt cool. Nicht so Humba-humba-täterää-Musik wie in Deutschland. Ich habe nichts gegen Feiern und Feste. Aber bitte keine Karnevals-feste! Die sind einfach nur langweilig.

- 1 Sehen Sie die Fotos an. Wen finden Sie sympathisch?
- 2 Lesen Sie Text A. Ergänzen Sie.
 - a Der Karneval in Deutschland beginnt am _____ um _____.
 - b Die Feste sind meistens im _____.
 - c Der Karneval heißt auch _____ oder _____.
- 3 Markieren Sie je drei Stichworte in den Texten.
 - a Was findet die Frau lustig?
 - b Was findet der Mann nicht gut?

จาก *Schritte international neu* เล่ม 2 ส่วนแบบฝึกหัดบทที่ 9 (Niebischet al. 2016b, 117)

ตัวอย่างที่ 3 แบบฝึกหัดเขียนเพื่อพัฒนาทักษะการฟัง (ตอบคำถามจากเรื่องที่ฟัง)

28 Hören Sie und schreiben Sie die Antwort.

- a Warum möchte Frau Wendel gut aussehen?
Sie hat eine Präsentation in der Firma.
- b Was kostet eine Frisur bei Frau Lex?
_____.
- c An welchem Tag kommt Frau Lex zu Frau Wendel? _____.
- d Um wie viel Uhr ist der Termin?
_____.

Michaelas mobiler Friseur

Meisterbetrieb
Tel.: 0176/36 50 49 87

Liebe Kundin, lieber Kunde,
ich komme zu Ihnen nach Hause, ins Büro oder ins Hotel und frisiere oder schneide Ihre Haare. Denn schöne Haare und eine gute Frisur sind wichtig, im Job oder in der Freizeit.

Michaela Lex

จาก *Schritte international neu* เล่ม 2 ส่วนแบบฝึกหัดบทที่ 12 (Niebischet al. 2016b, 138)

ตัวอย่างที่ 4 แบบฝึกหัดเขียนเพื่อพัฒนาทักษะการพูด (นำข้อมูลที่ให้มาเขียนบทสนทนาเพื่อเตรียมพูด)

Was erzählt Marina? Schreiben Sie.

Name: Ivano
aus Italien

Ivano: sehr nett und lustig
ganze Familie: seit 25 Jahren in Deutschland
Schwester und drei Brüder in Deutschland geboren
Schwester: hat ein Restaurant
Restaurant: am Schillerplatz
Pizzen: sehr lecker
dort: Ivano kennenlernen
dann: heiraten

◦ Hallo Marina, wie geht es dir?
• Super! Ich habe am Wochenende geheiratet.
◦ Wirklich? Wen denn? Erzähl mal.
• Also, sein Name ist ...

จาก Schritte international neu เล่ม 2 ส่วนแบบฝึกหัดบทที่ 10 (Niebischet al. 2016b, 109)

ตัวอย่างที่ 5 แบบฝึกหัดเขียนเพื่อพัฒนาทักษะการเขียน (การเขียนอิงตัวบทอื่น โดยการเขียนจดหมายจากคำที่ให้มา)

Den Führerschein machen: Was muss man machen? Schreiben Sie.

einen Sehtest machen → eine Fahrschule suchen und dort Unterricht nehmen →
zum Amt gehen und den Führerscheinantrag abholen →
den Antrag ausfüllen und viel zum Amt mitbringen: den Sehtest, den Ausweis, ein Foto →
die Führerscheinprüfung machen

Zuerst muss man ... Danach ...
Und dann ... Dann ...
Und man muss ... Zum Schluss ...

• die Prüfung = • der Test

จาก Schritte international neu เล่ม 2 ส่วนแบบฝึกหัดบทที่ 9 (Niebischet al. 2016b, 99)

ตัวอย่างที่ 6 แบบฝึกหัดเขียนเพื่อพัฒนาทักษะการเขียน (การเขียนโดยไม่อิงตัวบทอื่น โดยการเขียนจดหมายจากคำที่ให้มา)

Wählen Sie eine Situation und schreiben Sie eine E-Mail.

a

Eine Freundin / Ein Freund macht bald eine Reise nach Marokko. Sie/Er soll etwas mitbringen: zwei T-Shirts von „Onyx“. Sie finden die ganz toll und sie sind dort sicher günstig. Nennen Sie die Größe und Farbe. Danken Sie und schreiben Sie einen Gruß.

E-Mail senden

Liebe/r ...,
Du fährst doch bald nach Marokko ...

b

Eine Freundin / Ein Freund fährt am Wochenende nach Dortmund zum Spiel von Borussia Dortmund. Sie/Er soll etwas mitbringen: eine Baseballcap und eine Jacke aus dem Fan-Shop. Nennen Sie die Größe. Danken Sie und schreiben Sie einen Gruß.

E-Mail senden

Liebe/r ...,
am Wochenende fährst Du doch nach Dortmund ...

จาก Schritte international neu เล่ม 2 ส่วนแบบฝึกหัดบทที่ 13 (Niebischet al. 2016b, 151)

ตัวอย่างที่ 7 แบบฝึกหัดเขียนเพื่อพัฒนาทักษะการเขียน (การเขียนโดยเน้นการใช้ภาษาเขียนคำอวยพร)

20 Ergänzen Sie die Glückwünsche.

A _____

C _____

B _____

D _____

จาก *Schritte international neu* เล่ม 2 ส่วนแบบฝึกหัดบทที่ 14 (Niebisch et al. 2016b, 159)

5.3 เปรียบเทียบแบบฝึกหัดเขียนในแบบเรียน *Schritte international neu* เล่ม 1 และ 2

เมื่อนำแบบฝึกหัดเขียนประเภทต่าง ๆ ในแบบเรียน *Schritte international neu* เล่ม 1 และ 2 มาเปรียบเทียบจะได้ผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบจำนวนแบบฝึกหัดเขียนประเภทต่าง ๆ ในแบบเรียน *Schritte international neu* เล่ม 1 และ 2

ประเภทของแบบฝึกหัดเขียนในแบบเรียน <i>Schritte international neu</i> เล่ม 1 และ 2									
แบบเรียน	จำนวน แบบฝึกหัดเขียนเพื่อ พัฒนาทักษะการใช้ภาษา				จำนวน แบบฝึกหัดการเขียนเพื่อ พัฒนาทักษะการเขียน				รวม
	ความรู้ ทาง ภาษา	ทักษะการใช้ภาษา			เน้นตัวบท		เน้น กระบวนการ การเขียน	เน้น การใช้ ภาษา	
		การ อ่าน	การ ฟัง	การ พูด	อิง ตัวบท อื่น	ไม่อิง ตัวบท อื่น			
เล่มที่ 1 บทที่ 1-7	73.96% (142)	2.08% (4)	7.81% (15)	10.94% (21)	5.21% (10)	-	-	-	100% (192)
เล่มที่ 2 บทที่ 8-14	68.21% (133)	4.62% (9)	10.26% (20)	6.66% (13)	7.69% (15)	2.05% (4)	-	0.51% (1)	100% (195)

จากตารางพบว่าแบบฝึกหัดเขียนประมาณ 70% ทั้งในส่วนเนื้อหาและส่วนแบบฝึกหัดของแบบเรียน *Schritte international neu* เล่ม 1 และ 2 เป็นแบบฝึกหัดเพื่อพัฒนาความรู้ด้านคำศัพท์และไวยากรณ์ส่วนแบบฝึกหัดเขียนที่เน้นการ

พัฒนาทักษะการฟังและการพูดมีจำนวนมากกว่าแบบฝึกหัดที่ส่งเสริมทักษะการอ่าน กล่าวคือในแบบเรียนเล่ม 1 มีแบบฝึกหัดที่ส่งเสริมทักษะการฟังเกือบ 8% และการพูดเกือบ 11% ในขณะที่การอ่านมีประมาณ 2% เท่านั้น ส่วนในแบบเรียนเล่ม 2 จำนวนแบบฝึกหัดที่ส่งเสริมทักษะการอ่านเพิ่มขึ้นประมาณหนึ่งเท่าตัวคิดเป็น 4.62% ในขณะที่แบบฝึกหัดเขียนที่เน้นการพัฒนาทักษะการฟังเพิ่มขึ้นเล็กน้อย แต่แบบฝึกหัดที่พัฒนาทักษะการพูดมีจำนวนลดลงแต่ก็ยังคงมากกว่าแบบฝึกหัดที่ส่งเสริมการอ่าน

หากพิจารณาแบบฝึกหัดที่ช่วยพัฒนาทักษะการเขียนจะเห็นว่าแบบฝึกหัดประเภทนี้ยังคงมีจำนวนน้อยกว่าแบบฝึกหัดเขียนที่เน้นการฝึกฝนด้านคำศัพท์และไวยากรณ์ รวมถึงแบบฝึกหัดที่ส่งเสริมทักษะฟัง พูด และอ่านอยู่มากแต่ถ้าเทียบจำนวนแบบฝึกหัดประเภทนี้ในแบบเรียน *Schritte international neu* เล่ม 1 จะพบว่าใน *Schritte international neu* เล่ม 2 มีแบบฝึกหัดเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังมีความหลากหลายของแบบฝึกหัดประเภทนี้มากขึ้นอีกด้วย กล่าวคือ นอกจากจะมีแบบฝึกหัดเขียนที่อิงตัวบทแล้ว ยังมีแบบฝึกหัดเขียนที่ไม่อิงตัวบทและที่เน้นการใช้ภาษาคิดเป็นประมาณ 2% และ 0.5% ตามลำดับ อย่างไรก็ตามแบบฝึกหัดสองประเภทนี้ยังคงมีจำนวนน้อยกว่าเขียนแบบฝึกหัดเขียนที่อิงตัวบทซึ่งคิดเป็น 7.69%

6. ภาพรวมของแบบฝึกหัดเขียนในแบบเรียน *Schritte international neu* เล่ม 1 และ 2

หนังสือ *Schritte international neu* เล่ม 1 และ 2 เป็นแบบเรียนภาษาเยอรมันสำหรับผู้เรียนระดับเบื้องต้น ในหนังสือแบบเรียนสองเล่มนี้จึงประกอบไปด้วยแบบฝึกหัดจำนวนมากที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้และมีทักษะในการใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง หากพิจารณาเฉพาะแบบฝึกหัดเขียนจะเห็นได้ชัดเจนว่า เราสามารถแบ่งหน้าที่ของแบบฝึกหัดเขียนในแบบเรียนสองเล่มนี้ได้สองลักษณะ คือ แบบฝึกหัดเขียนเพื่อส่งเสริมความรู้ทางภาษาและพัฒนาทักษะฟัง พูด และอ่าน เช่น การเขียนเพื่อทบทวนคำศัพท์และไวยากรณ์ การเขียนเพื่อเตรียมตัวพูด หรือการเขียนเพื่อตอบคำถามจากตัวบทที่ฟังหรืออ่านประเภทที่สองของแบบฝึกหัดเขียนคือการเขียนเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเองเช่น การเขียนข้อความสั้น ๆ การเขียนจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ หรือการเขียนคำอวยพรในโอกาสต่าง ๆ

ดังที่กล่าวไปแล้วว่าแบบเรียนภาษาเยอรมันทั้งสองเล่มนี้ใช้สำหรับผู้เรียนเยอรมันระดับเบื้องต้น ดังนั้นแบบฝึกหัดเขียนเพื่อทบทวนคำศัพท์และกฎเกณฑ์ทางภาษาจึงมีบทบาทมากกว่าการเขียนเพื่อเพิ่มพูนทักษะการเขียนเอง ทั้งนี้เพราะผู้เรียนระดับเบื้องต้นต้องได้รับการปูพื้นฐานทางด้านความรู้เกี่ยวกับศัพท์ สำนวนต่าง ๆ ตลอดจนไวยากรณ์ที่จำเป็น เพื่อใช้ความรู้เหล่านี้ต่อยอดในการเรียนภาษาเยอรมันระดับสูงขึ้นไป รูปแบบของแบบฝึกหัดประเภทนี้ที่พบบ่อยคือการเติมคำในช่องว่าง (เช่น การกระจายกริยา การเติมคำบุพบท หรือการเติมคำศัพท์ที่เข้ากับบริบท) และการเติมประโยคให้สมบูรณ์ (เช่น การต่อประโยคจากคำสนทนาที่ให้มีมา) การเขียนเพื่อเตรียมบทสนทนาในการพูด การเขียนเติมคำให้สมบูรณ์จากเรื่องที่ฟัง การเขียนตอบคำถามจากเนื้อเรื่องที่ฟังหรืออ่าน ซึ่งส่วนใหญ่แล้วนับว่าเป็นการเขียนระดับคำและระดับประโยค นอกจากนี้เป็นที่น่าสังเกตว่าแบบเรียนทั้งสองเล่มนี้จะเน้นการเขียนเพื่อส่งเสริมทักษะการพูดและการฟังมากกว่าทักษะการอ่าน ซึ่งเป็นไปตามแนวทางของการเรียนภาษาต่างประเทศที่เน้นทักษะการสื่อสารแบบเผชิญหน้า (Face-to-face communication) เป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามถือได้ว่าแบบฝึกหัดเขียนเพื่อ “ช่วย” หรือส่งเสริมทักษะภาษาในด้านอื่นนี้จำเป็นอย่างยิ่งต่อการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศเพราะช่วยในการปูพื้นฐานสำหรับการเรียนในลำดับต่อไปที่มีเนื้อหาซับซ้อนขึ้นและต้องมีการเขียนในระดับตัวบทอีกด้วย

แบบเรียน *Schritte international neu* เล่ม 1 และ 2 ยังมีแบบฝึกหัดเขียนที่ส่งเสริมทักษะการเขียนเอง แม้จะมีจำนวนน้อยกว่าแบบฝึกหัดประเภทแรกมากแต่ก็ไม่ได้หมายความว่าแบบเรียนสองเล่มนี้ละเลยทักษะการเขียน ทั้งนี้เพราะเมื่อพิจารณาจะเห็นว่ามีการเพิ่มจำนวนรวมถึงความหลากหลายของแบบฝึกหัดเขียนในแบบเรียนเล่มที่ 2 โดยในเล่มที่ 1 จะเป็นการเขียนข้อความสั้น ๆ ที่มีรูปแบบเฉพาะและใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน เช่น การเขียนข้อความสั้น ๆ ผ่านโทรศัพท์มือถือ เขียนไปรษณียบัตร เขียนจดหมายสั้น ๆ หรือเขียนจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ กล่าวโดยสรุปคือส่วนใหญ่เป็นการเขียนเพื่อสื่อสารโต้ตอบในสถานการณ์ชีวิตประจำวันเป็นสำคัญ โดยจะมีข้อความหรือจดหมายตั้งต้นให้มาและผู้เรียนต้องเขียนตอบข้อความเหล่านั้นในลักษณะของการเติมประโยคให้สมบูรณ์ เนื่องจากแบบฝึกหัดให้เนื้อความบางส่วนมาแล้ว ซึ่งการเขียนแบบนี้คือการเขียนที่อิงตัวบทอื่น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้มีกรอบในการเขียนงานและได้ใช้ศัพท์ สำนวน และประโยคที่ให้มาเป็นตัวช่วยโดยไม่รู้สึกรู้สว่า การเขียนต้องเริ่มต้นจากศูนย์และยากเกินไปเพราะผู้เรียนยังไม่มีคลังคำศัพท์ภาษาเยอรมันมากพอ การเขียนโดยอิงตัวบทอื่นนี้ปรากฏอยู่ในแบบเรียนเล่มที่ 2 จำนวนมากเช่นกัน แต่ที่เพิ่มเติมคือการเขียนโดยไม่อิงตัวบทอื่นซึ่งจะเป็นการเขียนจดหมายที่โต้ตอบและเขียนจดหมายตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ ในกรณีนี้ผู้เรียนต้องคิดคำศัพท์ และโครงสร้างประโยคเองซึ่งก็จะเป็นสิ่งที่ผู้เรียนเคยเรียนมาแล้ว นอกจากนี้ยังพบแบบฝึกหัดการเขียนที่เน้นการใช้ภาษาให้เหมาะสมตามประเภทของตัวบท เช่น การเขียนคำอวยพรในโอกาสสำคัญต่าง ๆ อีกด้วย แบบฝึกหัดเขียนที่ยังไม่ปรากฏในแบบเรียนทั้งสองเล่มนี้คือแบบฝึกหัดเขียนที่เน้นกระบวนการเขียนเป็นสำคัญซึ่งจะฝึกให้ผู้เรียนหาข้อมูลตามหัวข้อที่ได้รับมอบหมาย นำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียงเป็นตัวบท จากนั้นมีการปรับแก้ไขตัวบทจนกว่าจะได้งานเขียนที่ดี ดังที่ฟลาวเวอร์กับเฮย์ส (Flower and Hayes 1980, 12) ได้แบ่งกระบวนการเขียนออกเป็น 3 ขั้นตอนหลักคือ การวางแผน การเรียบเรียง และการแก้ไข รูปแบบของแบบฝึกหัดประเภทนี้มักจะแยกเป็นขั้นตอนอย่างชัดเจน เช่น ให้ผู้เรียนหาข้อมูลในหัวข้อที่กำหนด จากนั้นเรียบเรียงข้อมูลเป็นตัวบท และปรับแก้ไขตัวบท (โดยสลับตัวบทของเพื่อน เพื่อให้เห็นข้อผิดพลาดชัดเจนและเรียนรู้การคิดวิเคราะห์งานเขียน) เป็นต้นสาเหตุที่ไม่พบแบบฝึกหัดประเภทนี้ในแบบเรียนทั้ง 2 เล่มเป็นเพราะว่าผู้เรียนยังไม่ได้มีโอกาสเขียนตัวบทที่ยาว จึงยังไม่ต้องวางแผนในการหาข้อมูล เรียบเรียงข้อมูล หรือวางแผนโครงสร้างของตัวบท อย่างไรก็ตามเราไม่สามารถกล่าวได้ว่าแบบเรียน *Schritte international neu* เล่ม 1 และ 2 ละเลยที่จะปลูกฝังทักษะการเขียนในระดับตัวบทให้แก่ผู้เรียน เพราะในคู่มือครูของหนังสือแบบเรียนนี้ได้มีการกล่าวว่า ผู้สอนสามารถเพิ่มเติมแบบฝึกหัดที่เห็นว่าเหมาะสมเพื่อเสริมสร้างทักษะการเขียนให้กับผู้เรียนเองได้ตามที่เห็นสมควร

7. บทสรุป

การทำแบบฝึกหัดถือว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งในการเรียนภาษาต่างประเทศให้ประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแบบฝึกหัดเพื่อพัฒนาทักษะการเขียนในระดับตัวบท เพราะการเขียนในระดับนี้จะทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล และนำความรู้ทางภาษาที่เรียนมา “ใช้จริง” เพื่อถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นตัวอักษร จากการวิเคราะห์แบบเรียน *Schritte international neu* เล่ม 1 และ 2 พบว่าแบบฝึกหัดเขียนส่วนใหญ่มุ่งเน้นทบทวนความรู้ทางคำศัพท์และไวยากรณ์เป็นสำคัญ หากผู้สอนต้องการปลูกฝังทักษะการเขียนให้ผู้เรียนในระดับเบื้องต้น การเขียนเชิงสร้างสรรค์ก็น่าจะเป็นทางเลือกที่ดี เพราะเป็นการเขียนที่เข้าได้แทบจะทุกหัวข้อของแต่ละบท เช่น อาหารการกิน ที่อยู่อาศัย การใช้เวลาว่าง และยังเป็นโอกาสให้ผู้เรียนได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกของตนเองผ่านงานเขียนนอกเหนือไปจากการเขียนโต้ตอบในรูปแบบของจดหมายตามที่แบบเรียนได้นำเสนอ นอกจากนี้การเขียนเชิงสร้างสรรค์เช่น การเขียนเล่าความรู้สึกจากภาพที่เห็น หรือ

การแต่งเรื่องต่อจากตัวบทที่ไม่สมบูรณ์ ซึ่งการเขียนประเภทนี้จะทำให้ผู้เรียนไม่รู้สึกรีดกับงานที่ได้รับมอบหมายมากนัก เพราะจะไม่เน้น “ถูก” หรือ “ผิด” และไม่จำเป็นต้องเป็นตัวบทที่ยาวหรือมีแบบแผนเฉพาะแต่จะเน้นกระบวนการเขียนที่การถ่ายทอดความคิดของผู้เขียนเป็นสำคัญจึงถือเป็นโอกาสดีที่จะปลูกฝังผู้เรียนให้คุ้นเคยกับกระบวนการเขียนงานในภาษาต่างประเทศอันจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการเขียนตัวบทในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น

รายการอ้างอิง

ภาษาต่างประเทศ

- Bohn, Rainer. 2001. Schriftliche Sprachproduktion. In *Deutsch als Fremdsprache. Ein internationales Handbuch* (V. 19.2), Gerhard Helbig, Lutz Götze, Gert Henrici, and Hans-Jürgen Krumm, eds., 921-923. Berlin: de Gruyter.
- Flower, L. S., & Hayes, J. R. 1980. The Dynamics of Composing: Making Plans and Juggling Constraints. In *Cognitive Process in Writing: An Interdisciplinary Approach*, Lee W. Gregg and Erwin R. Steinberg, eds., 8-12. Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Funk, H., Kuhn, C., Skiba, D., Spaniel-Weise, D., & Wicke R. E. 2014. *Aufgaben, Übungen, Interaktion*. München: Goethe-Institut.
- Heinemann, W., & Viehweger, D. 1991. *Textlinguistik: Eine Einführung*. Tübingen: Niemeyer.
- Huneke, H.-W., & Steinig, W. 2010. *Deutsch als Fremdsprache. Eine Einführung* (5th ed.). Berlin: Erich Schmidt.
- Kast, Bernd. 1999. *Fertigkeit Schreiben. Fernstudieneinheit 12*. München: Langenscheidt.
- Kruse, Otto. 2010. *Lesen und Schreiben. Studieren, aber richtig*. Konstanz: UVK Verlagsgesellschaft mbH.
- Niebis, D., Penning-Hiemstra, S., Pude, A., Specht, F., Bovermann, M., & Reimann, M. 2016a. *Schritte international neu 1. Deutsch als Fremdsprache Kurs-und Arbeitsbuch*. München: Hueber.
- Niebis, D., Penning-Hiemstra, S., Pude, A., Specht, F., Bovermann, M., & Reimann, M. 2016b. *Schritte international neu 2. Deutsch als Fremdsprache Kurs-und Arbeitsbuch*. München: Hueber.
- Portmann-Tselika, Paul R. 2002. Textkompetenz und unterrichtlicher Spracherwerb. In: *Textkompetenz. Neue Perspektiven für das Lernen und Lehren*, Paul Robert Portmann-Tselika and Sabine Schmölzer-Eibinger, eds., 13-43. Innsbruck: Studien Verlag.
- Wygotski, Lew S. 1974. *Denken und Sprechen* (Gehard Sewekow, Trans.; 5th ed.). Stuttgart: Fischer.